

Становище

от проф. д-р Младен Енчев, член на научно жури в обявения в ДВ, бр. 102/ 07.12.2021 г. конкурс за заемане на академичната длъжност *доцент* в област на висшето образование 2 Хуманитарни науки, професионално направление 2.1 Филология (Теория и история на литературата)

Конкурсът за доцент по *Теория и история на литературата* е обявен по искане на Катедрата по история и теория на литературата в Шуменския университет с решение на Академичния съвет на университета. В конкурса като единствен кандидат участва д-р Надежда Стефанова Цочева. Тя защитава кандидатурата си с хабилитационен труд и поредица от научни статии по широк кръг проблеми от областта на българската литература на XX и началото на XXI век.

Представеният хабилитационен труд със заглавие *Поетика на меланхолията в контекста на българския модернизъм и постмодернизъм* е мащабно изследване върху проявите на меланхолното в българската литература от периодите на нейната нова и най-нова история. Текстът следва амбициозните си задачи, коментирайки факти, хронологически обхващащи около век и половина и разполагащи се в различни зони от естетическата парадигма на националната ни литература. Като ориентира фокуса си върху модерното и постмодерното, проучването отказва да се изолира в пределите на тяхното случване в литературата, отваря се към нейния общокултурен контекст, за да посочи и анализира връзките и влиянията между различни изкуства (основно между литература и изобразително изкуство) в опитите им да проблематизират меланхолията.

Трудът има респектиращ обем, състои се от пет глави, увод и заключение. Снабден е с коректна библиография и полезни уточняващи бележки.

Уводната част теоретично въвежда в проблема. Меланхолията е коментирана в историческата ретроспектива на представите за нея, помествани в регистрите на медицинското, емоционалното, културологичното. Различните схващания за понятието, добросъвестно приведени от авторката, не са резултат единствено на естествената диахрония на общественото мислене от Хипократ до днес, но произтичат и от самата природа на меланхолията. Нейната протейчност я прави не само нееднозначно разположима, но и трудно разграничима от сходни състояния на индивидуалното и социалното съзнание, което поставя на изпитание и всяко изследване, заело се да

анализира меланхолията като свой научен обект. В това отношение текстът на Н. Цочева достатъчно умело балансира между подводните камъни на теоретичното си съдържание, въпреки че, по мое мнение, едни по-категорични семантични граници на термина биха направили труда още по-целенасочен и убедителен.

Формален, но и същностен център на работата са втора и трета глави. Изследвайки проявите на меланхолното в българския символизъм и българския авангард, авторката е демонстрирала най-добрите черти на изследователския си маниер – културна широта на погледа, съпоставителен усет, внимание към детайла, способност за изграждане на контексти, литературно-историческа компетентност.

Особено добро впечатление оставят параграфите *Меланхолният субект на страниците на сп. „Художник“ и градините на сецесиона и Подир сенките на облаците, знаците, ароматите...* В първия от тях Надежда Цочева проникновено анализира флоралния код на символистичното изкуство в неговата функция да означава меланхолното преживяване, а във втория проследява художествената употреба на парфюма и ароматите, както в същия контекст, така и в контекста на възможността на тази употреба да информира за семиотичните и кутурологични особености на българския модернизъм като цяло.

Сред достойнствата на хабилитационния труд не бива да се пропуска и идеята, а след това и нейната реализация, да се изследва поетиката на меланхолията през трансформационните стратегии и игровите експерименти на пародийното. Предвид същностната особеност на литературната пародия да изразява рецептивни нагласи, да бъде специфична форма на литературна критика, да атакува пародирания оригинал в най-разпознаваемите му структурни аспекти, намирам избора от авторката подход за особено продуктивен.

Изследването на Надежда Цочева *Поетика на меланхолията в българската литература -модерни и постмодерни контексти* е пръв подобен опит в заниманията на българската литературна наука. Отговаряйки на своя замисъл, той е оригинален и сериозен труд върху образите и присъствието на меланхолията в националната ни литература, но едновременно с това (и посредством това) и интересно допълнение към познанието за естетическите феномени на модернизма и постмодернизма изобщо.

Заедно с хабилитационния си труд кандидатката е предложила за конкурса и 23 статии, печатани в различни издания, включително и в издания в чужбина. Голяма част от тях вариантно влизат в съдържанието на хабилитационния труд, показвайки че той е

резултат на последователен и целенасочен научен интерес и информирайки за процеса на неговото създаване. Друга част от статиите се занимава с въпроси, относително или изцяло незасегнати в хабилитационната работа. Те свидетелстват за отворените литературоведски интереси на авторката си, за широтата на нейните изследователски компетенции, за уменията ѝ да анализира конкретен проблем в кратките жанрове на научния текст. Сред тези работи правят впечатление *Техника и култура на големия град. Образът на машината в контекста на авангарда* (Ч. Мутафов) с убедителното представяне на амбивалентния образ на машината в естетическите прояви на посоченото направление, както и *Човекът пред лицето на Бога – архетипни модели в „Градушка“ на Пейо Яворов*, *„Напаст божия“ на Елин Пелин* и *„През чумавото“ на Йордан Йовков* – заради добре използваните възможности на съпоставителния подход при проблематизацията и изследването на страданието в българската литературна класика, заради въвличената като научен аргумент семантика на флоралното в двора на Хаджи Драган и не на последно място заради обръщането към любимите на авторката връзки между литература и изобразително изкуство.

С аргументите на всичко, казано дотук, в заключение споделям мнението си, че кандидатурата на д-р Надежда Стефанова Цочева достойно отговаря на изискванията за предприетата хабилитация. Заявявам съзнателното си решение да предложа да ѝ бъде присъдено научното звание *доцент* и да гласувам положително за това предложение.

16.03. 2022 г.

Шумен

проф. д-р Младен Енчев